

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Losonezi-utca 24 sz. a. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmerteflen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyiltér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetéseket legcélszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Putnok érdekében.

Gömör megye egyik jelentékenyebb városa Putnok el akar szakadni az anyamegyétől, s erre vonatkozólag a célravezető lépéseket meg is tette.

Putnok e lépését, — melyről már lapunk hasábjain volt szó, — bár e nemes város érdekében a legkivánatosabbnak és igen jogosultnak tartjuk, de hazafias szempontból kénytelenek vagyunk nem helyeselni.

Jogosult Putnok e lépése azért, mert földrajzi fekvése, polgárainak műveltsége, társadalmi tevékenysége megkívánhatják, hogy azon vidéknek melynek mintegy természetes központja egyszersmind székhelye legyen s felszereltesék azon hatáskörrel, melylyel ily városnak a körülte fekvő falvak felett és ezeknek érdekében bírnia kell.

De nem helyeseljük és nem tarthatjuk e lépését kívánatosnak hazafias szempontból, mert megyénk területén, melynek nemzetiségi küzdelmei oly nyilvánosak, épen a magyar elemet gyöngíteni nem lehet, nem szabad s hogy e két érdeket összeegyeztethessük, utakról és módokról kell gondoskodnunk, melyek által egyrészt a hazafias kötelességek, — melyek megyénk minden városát, hol a magyar elem a tulnyomó s így a törzs-gyökeres magyar Putnokot is terhelik; továbbá e nemes város szívéből származó óhajtsái és jogos kívánalmi összeférhetők legyenek.

A tapasztalat bizonyítja, hogy őseink a megyék kikerekítésénél — kevés földrajzi ismeretük lévén, nem követhették azon természetes határokat, melyeket a víz és hegyrendszer már a teremtés- és hazánk felszínének alakulásakor jó eleve kimutatott; — hanem felosztották a földet, megalkották a megyéket csak egy találomra, minnek következménye az lett, hogy míg az egyik nagy terjedelmű földet ölelt fel számos falvak és városokkal, addig a másik különösen a bérezésebb helyeken kicsiny lett. — S lett légyen a közlekedés a megyék egyik-másik része között a legnehezebb, nagy fenakadást az akkori vámlor törvénykezési mód szerint nem okozott; mert hiszen az esküdt vagy szolgabíró és a mi

nélkülözhetlen volt az igazság kiszolgáltatásakor, a hajdu és járuléka ügyel-bajjal ugyan, de mégis csak eljutottak a kirendelt vorszponatokon az egyes helyekre s kiszolgáltatták az igazságot tömegesen brevi manu.

Az igazság ezen kiszolgáltatási módjának megszokása tette ezt, hogy Gömör és Borsod szomszéd megyék azon helységek földrajzi viszonyait figyelemre nem méltatták, melyek Gömör délkeleti s Borsodnak északi részén fekszenek s a melyek természetes fekvésüknél fogva a Sajó-völgyre s így Putnok felé vergálnak, mert hiszen ide is eljuthatott, habár ritkán — a mozgó igazságszolgáltatás akár Gömörből, akár Borsodból.

Hogy Gömör megye az egyes kerületek beosztásánál Putnokot Tornallya előnyére mellőzte az tény, de hiszen mindkettő ugyanazon völgyön esik, közlekedési viszonyai ugyanazok s emellett Tornallya nem esik a megye szélén, mint Putnok: így ezen eljárás is menthető, s azokat, kik ezt ekként intézték el, elítélni, kárhozható nem lehet; hanem szívvel lélekkel azon kell lennünk, hogy Putnok jogos kívánalmi s a hazafias érdek összeegyeztethetők legyenek. — Erre pedig szerintünk csupán egyetlen mód van, s ez az, hogy azon falvakból, melyek Borsod-megyéhez tartoznak ugyan és szerencsétlen beosztás folytán a sz-péteri járásbíróshoz tartoznak, s melynek lakói Putnokon keresztül kénytelenek a járásbírósi székhelyre eljutni; továbbá a Szárazvölgy azon falvaiból, melyek Putnok felé gravitálnak, alakítsassék egy járásbírósi kerület, mely Gömör-megyéhez osztassék be. — Ez által Borsod, melynek nemzetiségi küzdelmei nincsenek mit sem veszít, megyénk pedig nyerni fog, mert a magyar elem fog kebelében szaporodni, de nyerni fognak a Putnok közelében fekvő községek lakói is, emellett e város jogos óhajtsáinak elég leendő téve.

Hogy ez előbb-utóbb ekként fog megvalósulni, az nekünk szent meggyőződésünk. Minek következtében felkérjük megyénk vezérferfiit és Putnok városának befolyásosabb polgárait, hogy a legközelebb tartandó megyegyűlésen ez irányban mű-

ködjének vállvetett buzgalommal, mert csak így lehet, a két mindenestre jogosult érdeket kielégíteni, s megakadályozni azt, hogy egy derék város megyénktől elszakadni kénytelen legyen. **Csatiós B.**

A gömör megyei művészeti és régészeti kiállítás.

Folyó hó 3-án szokatlan élénkség uralkodott a rimaszombati kaszárnya termeiben, folyosóin, udvarán és környékén. Már a kora reggeli órákban sietett az érdeklődő helybeli és vidéki közönség a kiállítás megtekintésére, de a mennyiben a művészeti és régészeti osztály csak is a 10 órára kitézött ünnepélyes megnyitás után volt látható, a közönség az udvaron elhelyezett gazdasági gépek és a földszint helyiségeit elfoglalva tartó termények körül sürgött-forgott, míg tekintélyes rész vonult a temető mellett elhelyezett anyalovak és csikók megismerlésére.

A kitűzött órában jelent meg az elnök és br. Nyáry Jenő a várospolgármesterének s megyénk több notabilitásának kíséretében, s foglalt helyet az e célra felállított emelvényen, míg a helyiség többi részét díszes nőköszorú és nagyszámu érdeklődő férfi közönség foglalta el.

A kiállítást Szontagh Bertalan elnök nyitotta meg következő beszéddel: „Tisztelt közönség! Gömör-Kishont törv. egyesült megye közönsége látva azon lázas mozgalmat és buzgó tevékenységet, mely a művészeti különböző ágainak ápolása és fejlesztése körül hazánkban az utóbbi időben megindult, és belátva a művészetnek a közművelődésre és általában a közviszonyokra kiterjedő áldásos hatását és üdvös befolyását, melyekben is megszületett az eszme, egy „művészeti és régészeti kiállítás” rendezésére.

A megyének néhány lelkes fia felkarolta a szép eszmét, s támogatva a törvényhatóság és értelmiség közreműködése által, munkához látott s a megye minden vidékéről méh-szorgalommal összegyűjtötte a műkineseket, hogy az eszmét megtestesítse, a közművelődésnek szolgálatot tegyen.

Magasztos ezúlt lebegett a megalakult bizottság szemei előtt: alkalmat nyujtani a megyében létező műkinesek csoportosítása által, azok megismerhetésére és tanulmányoztatására. — s mind a mellett némi aggodalommal fogott feladatának létesítéséhez, mert tudta, hogy e térer a kezdeményezés nehézségeivel kellend megküzdnie, s törekvései talán a részvétlenség és közöny szikláján hajótörés szenvedhetnek.

Az aggodalmak azonban alaptalanoknak bizonyultak, mert a buzgalmat fényes siker jutalmazta, s büszkén mutathatunk az elért eredményekre, melyek a kiállítás gazdagságában és érdekességében nyilatkoznak, — hála és köszönet érette résztvevő lelkes közönségünknek!

T Á R C Z A.

A sajógömöri bronzkori leletekről.

Felolvasta: **br. Nyáry Jenő** a kiállítás megnyitása alkalmával.

Hogy hazánk legrégebb lakói, legfőképen a bérezes vidékeket keresték fel, lak-s menedékhelyül barlangokat használtak, a palaeolithkor vége felé ugyan már kiveszőfélben levő, de még mindig elegendő számban találtató barlangi medvékre más veszélyes állatokra vadásztak, ezek ellen köta esont fegyvereikkel küzdöttek, — később midőn a régi helyére egy új állatvilág lépett, ebből a leghasznosabbak megszűntek, házi állatokká tették s a földművelést behozták, arról az aggtelki barlangbeli legújabb ásatások nyilvánvaló bizonyosságot tesznek.

Idő haladtával a civilizáció is mindig mélyebb gyökereket vert.

Míg eleinte az emberek csupán a szükségesek beszerzésén fáradoztak, később figyelemük már a kényelemre is kiterjedt s a piperézés behozatalával igényeik napról-napra szaporodtak.

Az emberiség őstörténelmi processusát figyelmesen vizsgálván, lehetetlen fel nem ismernünk a határozott irányt mely a folytonos tökéletesedést jelzi és habár egy részt a művelődés történetében oly momentumok is észlelhetők, melyekben a fejlődés — legalább látszat szerint — egy lépést sem tett előre; másrészt az ily vesztéglési momentumokra bizonyonyal oly idők következtek, melyekben a fejlődés előrehaladása rohamos sőt korszakalkotó volt. Így fejlődött ki a palaeolithkorból a neolithkor és ebből a műveltebb bronzkor, melyben az izlés már jóval magasabb fokot ért el. Ez utóbbi korból nem egy műretek maradt reánk s főleg az akkori bronz készítményeket ugy ornamentikájuk, mint alakjuk miatt, valamint az agyagtárgyakat, — mivel akkor korong még nem volt, — mai napság is csodálunk kell.

Szerencsés fekvésénél fogva Gömörvármegye régészeti tekintetben hazánk legérdekesebb megyéinek egyike. Nemcsak a kőkorból volt lakva, mint annak Aggtelek és a Medvéshegység barlangjai világos nyomait mutatják, hanem

később is a civilizatio kifejlésével a bronzkorban nevezetes szerepet játszott.

Az emberek a bronzkorban a művelődés fejlődésével a helyekről lassankint leköltözve a folyók mentén, a völgyekben telepedtek le, a honnan ismét a természetes utmutatót, — a vizek folyását követve, még távolabbi ismeretlen vidékek felkeresésére indultak. Így léptek más népekhez tartozókkal érintkezésbe, egymástól találmányaikat eltanulták, üdvösebb intézményeiket elsajátították s a kereskedésnek utat nyitottak.

Innen van, hogy Gömör megye, melyet a Garam, Rima és Sajó folyók szelnek át, termékeny földdel, a baromtenyésztésnek kedvező legelővel és kitünő réttel megáldva, már a régmúlt időkben mindenha kedvező tartózkodási helyül szolgált.

Ásatásainkból látjuk, hogy az őslakók e földért életre halálra harezoltak; bizonyosságul szolgálnak erre az itt nagy mennyiségben talált bronz kardok és lándzsa eszesok. Az egykor vértől pirosló fegyvereket most zöld szírony fedi, némelyikének esorbás szélei harezai használatról tesznek bizonyosságot.

Gömör-megyének számos helyei közül, mint legjelentékenyebbeket a Rimafolyó mentén fekvő Rimaszombatot és Sajó-Gömört említem fel.

Midőn 1867-ben mint tudva van — Rimaszombatban a vármegye házának Tamásfala felé néző oldalán csatornát ástak, mintegy másfél méter mélységben bronzból készült sok véd és tamadó fegyverekre akadtak. — E nevezetes lelet az orvosok és természetvizsgálóknak épen akkor Rimaszombatban tartott vándorgyűlése alkalmával közszemlére kitétetvén, később a város két kard s néhány jelentéktlenebb tárgy kivételével az egészet a magyar nemzetimuzéumnak engedte át.

Azóta a Rimaszombattal közvetlen határos falvakban is találtak különböző bronz régiségeket, legközelebb pedig midőn Groó Vilmos Gömörvármegye ez időszerinti lelkes tanfelügyelőjével s Fábry János gymnasiumi tudós tanárral Felsőporkórágyra rándultunk ki, a nép által ott tévesen római temetőnek megismerésére elérkezve csakhamar egy bronzkori temetőre akadtunk, A rendelkezésünkre álló igen rövid

idő és esekély munkaerő daczára több sírfészket ásattunk ki. Az emberi csontokat elége hánvedrekbe találtuk; minden nagyobb edény tállal vagy fedővel volt betakarva; s felül rendszeren egy, sőt olykor több bronztárgyat is tartalmazott.

Ennek felemlítése után a megye más nevezetesebb lelhelyeinek mellőzésével, mint Gesztete, hol díszes bronzkardokon kívül számos bronz-tekereset, lánzsacsucot és tőkos vesőt találtak, F.-Balog, Dété, Sz.-Simon, Sőreg és Ó-Bást, mely utóbbi helyeken az emeleteket képező sziklaüregekből máris sok nevezetesség került napfényre, Sajó-Gömörre, mint értekezésemt ulajdonképen tárgyára térek át.

Évekkel ezelőtt, midőn Gömör-megye régészeti szempontból egészen ismeretlen volt, a m. nemzeti muzeum egy gazdag bronzkori leletnek jutott birtokába.

A talált régiségek tudvalevőleg Sajó-Gömörből származtak s azokat **Szentiványi Miklós** sajógömöri birtokos adományozta.

Ő volt első e megyében, ki a régiségekre nagyobb figyelmet fordított s a mint birtokán őskori tárgyakat találtak, ő azokat tulfizetve menten magához váltotta. A tárgyakat együttesen a tudomány számára megmenteni csak is ekként lehetett. A m. n. muzeumnak adott tárgyakon kívül gyűjteményének nagy részét a Kárpát-egylet most alakult muzeumanak engedte át s egy részét rendelkezésremre boesátotta. Az ezen kiállításon levő Sajó-Gömörből származó tárgyakat kizárólag neki köszönhetjük.

Sajó-Gömör a mintegy 1000 evang. lakossal bíró magyarajku mezőváros Gömörvármegyének egyik legtermékenyebb vidékén a Sajópartján Tornallyához egy negyedórnyira fekszik, nem igen messze a dobsinai jégbarlanghoz s közel az aggteleki csepkőbarlanghoz. A hagyomány szerint az itteni várhegyen emelkedett várát egykor Gomer király laktá, kítől a város később a Gömör nevet vette fel.

A nép e vár történetéről egész meséket szőtt, míg újabb időben falmaradványaiból a templom kerítését építettek volt fel.

A várhegy a város felett emelkedik s egy nyereg alakú bérhez által az Örhegygel van összeköve.

Ugy a Várhegy, mint az Örhegyen Árpád házi királyaink idejéből való pénzeket és vastárgyakat találni, miért

Nem lehet időszerű, ez ünnepeles alkalommal a művészet hatalmának úgy a közművelődésre és tudományosságra, valamint az állam viszonyaira való befolyásáról szólni; feltűnőleg sajátos azonban azon körülmény, hogy a fejlődés bizonyos időkben szünetel, és éles különbözőtű korszakokat alkot, mely korszakok művészetének óriási fejlődése és ragyogása aztán, az emberiséget bámulatra ragadja.

Csak hazánk történelmében kell e részben végigtekintnünk, s ott találjuk az Árpád és vegyesházi királyok korszakát, mindön a műépítészet, és az Anjouk óta a nagy Mátyás királyét, midőn az olasz renaissance és a művészet egyéb nemei teljes díszben fényltek, míg e század előbbi évtizedeiben a költészet fejlődésének magaslatát elérve, a művelt világ költészetének színvonala emelkedett, újabb időben pedig — hogy Polvy Arnold püspök s képzőművészeti társulat elnök O nagy méltóságának szavaival éljek, — most egyszerre nemzetünk művészete oly magas lendületet vett, minőt csak a nemzet önállása legfényesebb korszakában valaha láthatott.

Behatóbban vizsgálva ezen jelenségeket s hazánk ezen korszakok idejébeni politikai viszonyait, önkéntelenül is azon meggyőződésre jutunk: miként a művészetnek bármely neme és faja, egyedül a szabad alkotmányos intézmények által biztosított talajban fejlődhetik.

És ez uraim igen is természetesen, mert a lángész békát nem tűr, vagy megsemmisül, s az ihlettség magas röptű eszméi és alkotásai, csak a szabadság verőfényes sugarainak jótékony melegében szülehetnek és érlelődhetnek.

Művészet és szabadság elválaszthatatlan egymástól, mert míg a művészet csak szabad államban fejlődhetik, mint a sajttal egyenrangú nagy hatalom viszont, az alkotmányos élet megszilárdításánál hatalmas tényezőként szerepel, érdekeinek szolgálatában áll, s egy-egy alkotása hazafias nagy tettekre lelkesít.

Megyéink műkinészeinek összegyűjtésén és szemléltetésén kívül e czéltől is szükségesnek tartottuk tehát a jelen művészeti és régészeti kiállítás létrehozását, melyet midőn a mélyen tisztelt közönség nagybecsű pártfogásába ajánlanak, ezennel megnyitottunk nyilvánítok.

A megnyitóböszédet követő lelkes éljenek után br. Nyáry Jenő olvasta fel értekezését a „Sajógömöri bronzkori leletekről, — mit egész terjedelmében tárcza rovánkban közlünk. Szünni nem akaró tapsvihár követte e jeles értekezést, melynek esilapultával megnyiták a kiállítási termek ajtóit, s a nagy közönség kegyeletteljes ámulattal állt meg azon műkinések halmaza előtt, melyeket egyesek és testületek viharos multunk daczára megőriztek, hogy lássuk mi s lássák az utánunk jövők egykor, hogy nemesak hősök, nemesak jó gazdák, de művészek is voltak őseink s ha kellett megtudták védeni e hont fegyverrel, míg a béke idején tudtak és akartak áldozni a művészet s az ezt kísérő műveltség oltárán is.

Nem kísérelhetjük meg gyöngye erőnkkel leírni a kiállított műkinéseket sorról-sorra, hisz ez köteteket foglalna el; e mellett vannak dolgok, miket látni, de leírni nem lehet, miként vannak pillanatok, melyekben érezünk, lelkesedünk csupán. — Ily helyzetben volt e sorok írója midőn az I. terembe belépett, melyben Sándy Gyula szakszerű rendezése mellett 46 db. festmény, szobor, dombormű stb. van elhelyezve, köztük több értékes tárgy a rendezőtől. A II-ik terem 82 műtárgyat tartalmaz, melyeknek szerzői közt találjuk Sándy Gyula, Plachy Ferenc, Tóth József és Tóth János műveit. A III-ik terem a régészeti tárgyakat foglalja magában. Ezek közt van 200 db. agyag, majolica porcellán üveg disztimény és 91 db. arany, ezüst ékszer és diszmű, melyeknek értéke megbecsülhetetlen. A IV-ik teremben a történet előtti korból származott tárgyak vannak elhelyezve számuk 674. részint szakrészint lehelly, részint pedig faj szerint osztályozva. Az V-ik teremben butorokat találunk s több képet, melyet a képesarnok szük volta miatt itt kellett elhelyezni, számuk 107. Egyéb iránt a kiállított tárgyak névsora a kiállítók nevei s a mennyire lehetséges volt a szerzők vagy készítőik nevével ellátva a gondos és fáradhatlan rendezőség által kinyomatott s 20 krért a kiállítás helyiségében folyton kapható.

A megnyitást társas ebéd követte, melyen mintegy 100-an vettek részt s jól megérdemelt felköszöntések hang-

is záporosok után e hegyeket a gyermekek felkeresik s a talált tárgyakkal földesurukhoz sietnek.

Említésreméltó még a Bikkoldal nevű hegy, egykor bikkos erdő boríthatta, most szántóföldül használják. Ritka év, hogy ott ezüst pézseket ne találjanak, a mult évben is e helyt Szentiványi egyik eseléde sok Frigyes-féle tallérnak jutott birtokába.

Fontosabbnak tartom azonban az említettem három lelhellynél a Tovastető és Szemere nevű szőlőket. Ezek délnek fekvő partos hegyoldalak, hol sok bronz és arany régiségeket találunk.

Ezen hegyekben találtak egy részét azon tárgyaknak is, melyek most a nemzeti és kárpát-egyleti muzeumban vannak elhelyezve.

A város felett emelkedő, mintegy 30 hold kiterjedésű u. n. Köves oldal a fentemlített szőlőhegygyel határos. — Emberemlékezet óta e partos hegyoldalt legelőnek használják.

A legtöbb régiséget itt találják. Öt évvel ezelőtt, midőn itt szerbtöviset irtottak, 1—2 centimeter mélységből sok mindenféle vas és bronztárgyak kerülnek elő leginkább házi eszközök voltak s a legfelsőbb rétegben fordultak elő.

A bronztárgyak mélyebben feküdtek a földben. Ez utóbbiak közül egy kardot említenek, mely különösen hosszúsága által tűnt fel, s melyet most a kárpát-egylet muzeuma bir. Egykor e kardok markolatát faburok képezte, melyhez bronzszögek voltak erősítve.

Azóta még e helyen sok mindenfélét találtak, miglen alig néhány hét előtt egy juhászbotárnak, nyuját vízmosás között hajtva át, egy kiálló zöld tárgyon akadt meg szemre. Csekély fáradsággal két ép bronz kardot emelt ki, mint-hogy azpban az idő már későbe járt, nem tudván örömet fékezni, a left tárgyakat óréinek mielőbb bemutatandó: azon reményben sietett haza, hogy másnap e helyét ismét felkeresi s a még ott maradt tárgyakat kiassa. Amde egy éjeli eső minden tarvének végét vetett. A nagy zápor a föld felületét elegyengette s mikor másnap a bojtárjuk többed magát kiment nem tudott többé lelhellyére akadni.

A bronzkarok most birtokomban vannak.
(Vége következik.)

zottak az alispán, Szabó György polgármester, Fáy Gusztáv főispán, br. Nyáry Jenő, Fábry János és másokra, kik részint mint kiállítók, részint mint közreműködők a kiállítást megteremtették.

A gömör-kishontmegyei gazdasági termény és gépkiallítás.

A gömör-kishontmegyei gazdasági egylet által szept. 3-án rendezett termény- és gépkiallításal egybekötve saját nevelésű tenyészkancaik jutalomdíjazás és ekeversenyyel szept. hó 6-án estig kedvező időjárás mellett s nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében folyt le; szépen sikerültnek mondható daczára annak, hogy a megyei gazdaközönség egy része ez időszertint tartott makkárveréseken és egyházi gyűléseken szét volt oszolva.

Szept. 3-án délelőtt a kiállítás megnyitása után, a saját nevelésű tenyész anyakancaik jutalom díjazása ejtetett meg; — a szoposcsikokkal kiállított szebbnél szebb, tökéletesebbnél tökéletesebb 80 db tenyészkancaiban oly nemes és nagybecsű tenyészanyag mutatott be, mely fényes jelét adta megyei lötenyésztesünk nagymérvű előrehaladásának annyira, hogy a meghatározott 6 díjon felül kénytelen volt a bíráló bizottság még más hatot jutalomban részesíteni és pedig a következőkép:

I-ső Díjjal (20 db aranyban) Tura Márton Nordstól származott pejkancaja.

II. Díjjal (15 db aranyban) Bornemissza István 6 éves Jussutól származott deres kancaja.

III. Díjjal (10 db aranyban) Farkas Ábrahám 10 éves szürke kancaja.

IV. Díjjal (8 db aranyban) Végh József kis-gömöri lakos 7 éves Villsfortól származott sarga kancaja.

V. Díjjal Lukács Béla 5 éves pejkancaja.

VI. Díjjal Farkas Ábrahám 6 éves sarga kancaja jutalmaztatott.

Soronkívül Dapsy Pál tenyészkancaja, Oswald József és özv. Székely Józsefné tenyészkancaik négy-négy darab arannyal tüntettek ki. Ezen felül a nem saját nevelésű kancaik után: Szarvas András arany, Hámos Árpád ezüst, Bornemissza László és Gulha Viktor bronz elősmerő oklevelét nyertek.

A kiállított mező és kerti gazdasági termények nagyszámú fajok 131 faj által s kiváló minőségben voltak képviselve. Így a buza banáni, Mokry, egyiptomi stb. fajokkal, minőségileg pedig 82.7 kgrtól 77.5 kgrig, a legtöbb 79—81 kgr. közt állott súly szerint.

A rozs a régi hazai fajokon kívül, montagnei, neuseelandi, Szent-Iván fajok által képviseltetve 76.2—71, a közép minőség 73.5—74 kgr. közt állott.

Az árpa a hazai fajokon kívül, kitünő serfőzésre s más technikai czelokra alkalmas Primadonna, Coax, Chevalier, valódi angol Chevalier, Pedigre fajokkal képviseltetett, 72.5 67 kilogramm sullyal. Középsúly 69—70 kilogramm hektoliterenként.

A zab régi fajokon kívül Rigai és Protsteinfajokból állott 51.3—42.2 kgr. sullyal. Középsúly 45—48 kgr.

Kender (4 meter hosszúságú, szép fehér és elég finom) Len, dombány, az újabb takarmány növényfajok közul Sorgham Sacharatum nigrum, ezukornádfű és Sorgham holeus-halepense, továbbá a solyabab s nagyszámú takarmányrépa fajok szép példányokban voltak szemléltetők.

A kerti termények kiállítása, minden nemű és fajú kerti termények kitünő egyedekből állott.

A gépkiallításban mindenféle apróbb gépek 10—12 fajta ekék, szelelő és konkolyozó rostak, szeckavágók, darálók, esöves kukoriczát daráló, répavágók, borsajtók, vetőgépek stb. stb. voltak, Tarnóczy Gusztáv, Fehér Miklós, Broggle József, Umráth és társa (képviselője Kern Adolf) idegenek, Vajda Gyula, Szojka János, Miklóssy József, Lukács János megyebeliek által kiállítva.

Az idegen kiállítók közül Tarnóczy Gusztáv nagyszámú s páratlan szakértelemmel össze s kiállított tárgyai tuntek ki.

A megyebeliek által kiállított gépek közül Vajda Gyula saját találmányu trágyázva sorvetője, mely az istalói porló trágyát, csontlisztet, quánót, vagy ezek szükség szerinti keverékét a tetszés szerinti mennyiségben a vetőmaggal egyidejűleg a sorokban teszi le, mely az (intenzív) belterjes mezőgazdaság kifejlését és folytathatását nagy mérvben elősegíti, — továbbá Szojka János saját készítményű hármask ekeje, Miklóssy József saját készítményű szórvetőgépe s Lukács János saját készítményű s a gazda igényeinek teljesen megfelelő szelelő rostája vonta magára a közönség figyelmét. Ezen körülmény is eléggé igazolja azt, hogy Gömör-megyében a gépipar is valóban tekintélyes fejlődési fokon áll.

Szept. 3-án délután megkezdvén a terménybíró bizottság a gazdasági termények szemlélését, s azt súly, szín, aczélesség, fogás, vékony héj s más technikai minőségek tekintetében pontosan megvizsgálván osztályozta, ezen működés szept. 4-én estig tartott. Szept. 5-én reggeltől délig a kerti gazdasági termények bírálatát ejtetett meg.

Szept. 5-én délután 3 órakor az eke verseny nagyszámú közönség jelenlétében kezdetet meg, s különféle minőségű talajon tett pontos szakértői próbákkal (erőmérőt is használva) esti 7 óraig folytattatott.

Szept. 6-án a kiállításon volt különféle gépek vizsgáltattak s próbáltattak meg.

A termény bíró bizottság bírálatának eredménye a következő:

Őszi buza után: I-ső Díjjal (arany elősmerő oklevél) Choburg herceg, Hámos Árpád és Hevessy József. II-ikat (ezüst oklevél) Mőesz Miksa, Bornemissza István, Heinselmann Alfréd, Král András, Fabian Ferenc. III-ikat (bronz elősmerő oklevél) Baksay István s Bornemissza László érdemelték ki.

Tavaszi buza után: I-ső díjjal (arany elősmerő oklevél) Farkas Ábrahám és Fabian Ferenc. II-ikat Okolicsányi Gáspár, Szentmiklóssy István (bejei), Paczek Mór.

Őszi rozs után: I-ső díjjal Pongrácz Pál, Mőesz Miksa, Radvánszky Károly. II-ikat Fabian Ferenc, Vajda Gyula és Benyo József. — III-ikat Szabó Károly, Hámos Aladár, Farkas Ábrahám.

Árpa után: I-ső díjjal Choburg herceg, Hámos Aladár, Farkas Ábrahám. — II-ik díjjal Vajda Gyula, Hevessy József, Fabian Ferenc. — III-ikat Bornemissza István és Mészáros Bálint.

Zab után: I-ső díjjal Král András, Horváth János, Farkas Ábrahám. — II-ik díjjal Okolicsányi Gáspár és Hámos Aladár nyertek.

Kerti termények után: I-ső Díjjal Bornemissza Emma, br. Nyáry Sándorné, Choburg herceg. — II-ikat Farkas Ábrahám, Bornemissza Lászlóné, Szontagh Bertalané, Hámos Aladárné, Török Bálintné, Kovács Imre, Szabó Károly. — III-ikat Bodrogközy Lajosné, Vályi Eleonóra Paczek Emil, Lengyel Györgyné, Szlávay András, Horváth János, Radvánszky Károlyné, Báthory Ferenc, Szabó János, Bakos Gyulané, Nemes János, Pongrácz Pál, Lengyel Samu, Szabó György tüntettek ki.

A gép- és eke-verseny bíró bizottság bírálatát következő:

A hármasekék közül: I. díjban a Tarnóczy Gusztáv Ransons Simshead-féle E. X. M. számú arany elősmerő oklevélre; — II. díjban Fehér Miklós Ekkert-féle 3-ik sz. hármasekéje ezüst oklevélre; — III. díjban Szojka János megyei gépkészítő I-ső sz. hármasekéje bronz elősmerő oklevélre érdemesítettet.

Az egyesekek közül: I. díjjal Tarnóczy Gusztáv Vidacs rendszerű 3-ik sz. és a melyítő amerikai rendszerű ekeje; — II. díjjal Tarnóczy Gusztáv Hornsby R. R. jegyű ekeje; — III. díjjal Szojka János 3-ik sz. és Miklóssy József kovácsoltvasból készült ekeje jutalmaztatott.

A bíró bizottság a különféle apróbb vegyes gépek fölött következő bírálatot hozott: Tarnóczy Gusztáv által kiállított, eredeti Baeker szelelő rostája, Little Gean rendszerű amerikai darálója, — a tergerit esövestől csutkájaival darálja meg, CDZ. jegyű Bental rendszerű szeckavágója, Röcken rendszerű borsajtója; — Fehér Miklós francia rendszerű répavágója, amerikai rendszerű tengeri morzsolója; — és Vajda Gyula saját találmányu trágyázva sorvetőgépe I-ső díjat (arany elősmerő oklevelét) érdemelt ki.

Broggle József Majer-féle konkolyozója, s Szmód rendszerű szelelő rostája, II. díjjal (ezüst elősmerő oklevél) jutalmaztatott.

Miklóssy József megyei gépkészítő szórvetőgépe, Lukács János szelelőrostája és dobosrendszerű szeckavágója III. díjjal (bronz elősmerő oklevél) jutalmaztatott.

Igy történt a „Gömörkishontmegyei gazdasági-egylet“ által rendezett termény- gépkiallítás s ekeverseny lefolyása, mely újabb bizonyítványa a „Gömörkishontmegyei gazdasági-egylet“ sikerdus eredményének.

Pusztá-Apáti, 1882. szeptember 7.

Vajda Gyula.

gazd. egylet titkárja.

Félévi jelentés.

3. A tanügyek állapotáról a kir. tanfelügyelő havi jelentései nyomán.

Január havában a megyei házi ipart és iparoktatást terjesztő egyesület ügyei rendezettek kiválóan. Ezen egyesület 8 alapító és 324 rendes tagot számít, vagyona jelenleg 3478 fnt 95 kr. Mult évi kiadása 4819 fnt 88 kr. volt, melyet a bevétel 78 fnttal haladott vala. A fojó évi bevétel 5075 fnt 71 krban előirányoztatott, melyből fedezendő lenne 6958 fnt kiadás; hiányzanék tehát 1874 fnt 29 kr. Ennek fedezete iránt az állampénztár segélye a kir. földmívelés ipar és kereskedelmi miniszteriumhoz intézett kérvénnyel igénybe vétetett.

A pelszezi bot ipartanmühely felállítását elhatározattott.

Említést érdemel, hogy községeink kezdenek érdeklődni a nepoktatás ezen közzagdaságilag fontos ága iránt. Így Gőcs községe 10 fntot adományozott hogy a helybeli tanító vezetése alatt iskolája a szükséges műszerekkel ellátva legyen a faragászat tanításához, az ismétlő iskolások, sőt 3 már családos egyén gyakorolja magát az értékebb faragás és botkészítésben.

A félévi vizsgák mindenütt megtartattak; az iskolászeki elnökök jelentései szerint — számba véve a sok helyen még mindig rendetlen iskola látogatást — általában kielégítő sikerrel. A magyar nyelv tanítása körül is határozott sikerrel lehet beszélni. E tekintetben a tanítók működése nemesak kellően könnyítve, de a megye példája után egyesek is olvasó és gyakorlókönyvek kiosztása másnemű ösztönzések által közrehatván, nem kis mértékben fokozva van.

A rozsnói községi iskola több hiányzó értékes taneszközt nyert a kir. vallás és közoktatásügyi miniszteriumtól a rimaszombati községi iskolások újól alakult.

Február havában a kezegei, rimabrézói sumjáczi, pohorellai, pohorellagyári, helpai iskolák részesítettek látogatásban, értekezletek tartattak a tiszolezi állami iskola teendő gondnokságával, a murányi, veresköi, nándorvölgyi, telgárti és vernári iskolák előjáróival. Az iskolalátogatás ezen községeken elég pontos sőt kitágítalán. Csak Sumjác községe tesz kivételt, hol 344 iskolaköteles közül 63 gyermek jár iskolába. Telgárt községe még mai napig sem választotta meg a 280 tanköteleshez mulhatlanul szükséges második tanítót.

A kötelezett tantárgyak a megnevezett községek iskolájában Sumjác és Telgárt kivételével kellő terjedelemben és sikerrel tanítatnak. A magyar nyelv tanítása közül a tanítók mindenütt dicseretes szorgalommal buzgólkodnak. A meleghegyi iskola egészen magyar labra állítottat.

A putnoki reformált iskolászeké segédtanító állomás rendszeresítését határozta — és új épületet szándékozik emelni leányok iskolája számára. Polomka községe 53 lakosa pedig a helybeli róm. kath. iskolának államivá átalakítását kérelmezte, mert a fennálló felekezeti iskola 50% pótlékkal terheli a lakosságot.

Márczius havában 22 iskola nyert látogatást, Putnokon, Hanván, Tornallyán, Agtelken, Keesön, Csetneken, Rohfán, Nagyszlaboson, Jólsván, Nagyrőczén, Murányban, Tiszolezon és Kókován a tanítók törekvése mindenütt dicseretre érdemes: a tanulók lelki tehetségeinek fejlesztésére fektetik a főszlyt, és felhagytak a magoltató tanítás busító módszerével. Örvedetes haladást mutathatnak fel a magyar nyelv tanítása körül is.

Az iskolai felszerelés mindenütt hiányos és a kiegészítés lassan halad; a mi ismét gatlólag hat a tanítás meuetére sőt eredményére is.

Leginkább hátráltatja pedig a tanügy haladását az, hogy a községi előjárók a tankötelezettség végrehajtásával — ivenként ismételve kibocájtott felhívás, szigoru utasítás, sőt bírságolás daczára, — még mindig keveset törődnek; az összeírást hiányosan eszközlik, a mulasztókat ritkán intik soha nem büntetik. Így Putnokon 63, Tornallyán Királyival és Szárnyával együtt 105, Kókován 142 gyermek nem jár iskolába, kiknek érdekében az illető községi előjárók semmit sem tettek.

Az említett községeken kívül tulbuzgóságról nem lehet vádolni még e következő elöljárókat Haesaván hol 19. Klenóczon hol 163. Nyustján hol 66. Horkán hol 40. Linczen hol 52. Alsó-Szuhán hol 43. Betlérben hol 108. Berzén hol 50. Fekete-Lehotán hol 61. Gócsón hol 52. Nadabulán hol 46. Oláh-Patakán hol 43. Paesán hol 73. Redován hol 82. Alsó-Sajón hol 80. Nagy- és Kis-Veszverésen hol 149. Murány-Lehotán hol 53. Telgárton hol 89. Zavadkán hol 72. Rimaszombatan 139 tanköteles nem részeseül oktatásban. Mig Rozsnyó abban tündöklik, hogy az iskolába járók kimutatását sem terjesztette be ez ideig.

Április havában végrehajtott az oldalfali — sok bajt és rendetlenséget okozott — iskolaszék feloszlatását rendelő határozat, és Pongó László elnökle alatt új iskolaszék alakult.

Hasonlóképp újabb alakult a rimaszombati községi iskolaszék Hamaliár Károly elnökle alatt; Dobsinán pedig ez elhalálozás által megürült elnökszék Sárkány Miksával tölthetett be.

Május havában Hosszuszó, Borzova, Szilice, Jólész, K.-H.-Hosszurét, Hárskut, Dernő, Kovácsvágás, Lueska, Barka, K.-H.-Váralya, Genes, Mikolesán, Miglécz, Otrokoacs, Hanva, Tiszolcz, Klenócz, Nyustya községek összesen 32 iskolája részletetett látogatásban.

A Tornamegyéből átkelvezett 7 község 8 iskolája közül 7 tágas világos tanterekkel bir, felszerelése elégséges, a 8 tanító közül öt képesített; a tankötelezettség — Kovácsvágást kivéve, hol 12 gyermek nem látogatja az iskolát — általában pontosan van végrehajva. — Tanügyi tekintetben megyénk az átkelvezett községekkel nyert.

A magyar nyelv tanítása miután Genes, Miglécz és Nyustya községek evang. iskoláiban kitünő eredménnyel, Tiszolczon és Nyustján a cath. Klenóczon az evang. leányiskolában elégségesen tanítatik — kielégítő; intézkedést kíván Haesaván, hol a tanítás csak az olvasásra terjed ki, Klenóczon hol az első két osztályban a tanító csekély képessége folytán épenséggel elmarad, a tanító póttanfolyamra illetőleg a tantárgy felvételére lett utasítva.

Az első magyar papir részvénytársaság nagyszabasi gyártelepén magyar-német tannelvi gyári iskola felállítását jelentette be. Ez által a községi iskolák száma egygyel szaporodni — és ezen iskola magyar jellegével a vidéken egyszerűs mind nemzetiségi missiót teljesíteni — fog.

Juniusban a szokásos évi vizsgák megtartottak. Eredménye általában kielégítő.

A tanítók szakképzettségének emelésére jó hatással levőnek mutatkozik, a gömöri ev. esperesség azon határozata, hogy tanképesítő okmány hiányában az 1868. év óta alkalmazott tanítók, állomásaikon csak ideigleneseknek tekintendők. A junius havában tartott tanképesítő vizsgálatokon 10 tanító jelent meg. Ezek aztán nemesak képesítetteknek nyilváníttak, hanem úgy elméleti mint gyakorlati készült-ségüknek magasabb fokát tanusítván a bíráló bizottság teljes elismerését érdemelték ki.

Tanítói gyűlés.

„Népevelés jöjjön el a te országod!”

Ezen régi magasztos ohajtás teljesülésének közeledésére gondolhatunk mindannyiszor, valahányszor alkalmunk nyílik a gömörmegyei ált. tan. egyesület közgyűlésén lehetni. Mint valami karaván, úgy jön e gyűlésre a tanítósg kisebb-nagyobb csoportja, megyénk különböző részéről. És együtt — mint a nemzet szellemi mávelődésért küzdő tábor, harcra kél a tudatlanság e sötét ellenség ellen, igyekezik azt legyőzni a tudomány és ismeret fegyvereivel, hogy legyen világság mindenütt e földön. Nemde szép hivatás tanítónak lenni s elmondhatni: én azoknak táborához tartozom, kik a népevelés és közműveltség felvirágzásának alkotói!

Nem csekély megtiszteltetés tehát azon városra nézve, hol az emberiség jólétének e hasznos munkái táborát ütnék, hogy építsék a népevelés országának nagy alkotmányát. Ez évben Csetnek városát érte e kitüntetés. Ott tartá a gömörmegyei ált. tan. egyesület aug. 23—25 napjain ki- lenezedik közgyűlését.

Aug. 23-án d. u. 4—5 óra közt érkezett meg a megyei tanítósg nagyobb része Csetnekre, hogy néhány napra szállást vegyen e kiesény, de káfias érzelmű város polgárai körében. Az érkezők mindannyian elszállásoltattak és szívesen látott vendégek valának. Hat óraker a vándor serog tek. Szontagh Pál ur kertjében jött össze előértekezlet tartása céljából. Az egybegyűlteket Szontagh Andor rendezőbizottsági elnök fogadta és üdvözle, a tanácskozmányt pedig Melezer Ede egyleti elnök vezette.

Tárgyai a napirend végleges megállapítása, s egyéb a közgyűlés sikeressé tételre vonatkozó intézkedések voltak. Grant Miklós országos méhészeti vándor tanító elméleti és gyakorlati előadása, az első napi programban 8—9-ig a mintatanítások helyére és d. u. 5 órára tétellett.

A szakközvetítők kinevezése után a tanácskozmány berekesztetett. Ezt egy barátságos oszonna követte. Hét óra után pedig az ismerkedési estély vette kezdetét.

Aug. 24-én a gyűlés másnapján 7—8-ig az ág. ev. iskolában rendezett tanszerkiállítás tekintetét meg, mely habár az eddigi kiállításokkal nem versenyezhetett: de elegendő bizonyítékot nyújtott a néző közönségnek arra nézve, hogy megyei tanítógánk fejlődésében s előhaladottságában nincs megállapodás.

8—9-ig Gant Miklós országos méhészeti vándor tanító érdekes és tanulmányos elméleti előadásában gyönyörködött a tanítósg és hallgató közönség.

Háromnegyed tíz óraker az ág. evang. templomban a közgyűlés ünnepélyesen kezdetét vette.

Melezer Ede elnökölt. Jelenvolt mintegy 110 tag, és szép számú hallgatóság. Ott volt az ág. ev. egyház főesperese; ott voltak a csetneki, oechinai lelkész urak; ott láttuk Csetnek városának intelligens közönségét, derék iskolaszéki elnököt, volt női közönségünk is, hogy az ünnepélyes összejövetel semmi tekintetben ne legyen hiányos.

A kölesönös üdvözlések után Terray Béla egyleti főjegyző olvasta fel az egyesület működéséről szóló terjedelmes és nagy gondnal szerkesztett évi jelentését.

Fábr János egyleti pénztárnok, Törköly József könyvtárnok, valamint az Eötvös alap és tanszermuzeum bizottság jelentései tudomásul vétettek.

A pálya mű bírálata olvastatván, abból megtudtuk, hogy a beadottmü nem ütven meg a mértéket, nem díjaztatott.

Most Fülep Benjámín állott fel, s mint egyleti képviselő az 1881-ik évi aug. hóban Budapesten tartott első országos képviselői tanító gyűlés működéséről igen terjedelmes számoló jelentést olvasott. Mind elmondta azokat, melyek az első országos képviselői tanító gyűlés főnyoldala gyanánt tekinthetők; de fájdalom, mellőzte azon szembe- tűnő hiányokat, melyek ezen képviselői tanító gyűlés összehelyében, előkészítésében, sőt még működésében is mutatkoztak.

A Budapest 1881-ik évi aug. hóban rendezett országos kézimunka és háziipar kiállításán 62 gömörmegyei iskola vett részt, kiállított tárgyaival, ezek közül 53 iskola részesült elismerő díszokmányban és bronz éremmel tüntetett ki, ezeknek kiosztása is közgyűlésünkön eszközöltetett. Majd Wagensommer János a nyugdíjtörvény revíziója tárgyában tett indítványa tárgyalatott s az ügy elintézésére egy 11 tagu bizottsághoz tétellett át.

Az után Lenkey János azon indítványa került szőnyegre, melyben egy megyei tanügyi közlőny kiadását javasolja.

Az indítvány a kivétel nehézségei miatt nem volt elfogadható.

Végül a vitatételek olvastattak fel, s csekély módosítással elfogadtattak. Ezzel az elsőnap közgyűlés d. u. 1 óraker véget ért.

Gyűlés végeztével a tagok a nagyvendéglőbe közeledre gyülekeztek, melyben a városi intelligencia köréből is számosan vettek részt. Az ételek jők, de a felszolgálat elég rendetlen volt, a mi a díszbél rendezője Szikora vendéglős urnak alig ha válik díszretére. Mint egyébkor, úgy most is bővíben voltunk a felkészöntéseknél. Melezer Ede a királyi ő felségeért, Gróf Vilmos tanfelügyelő az egyesület elnökeért, alelnökeért és a Budapest kézimunkákat kiállított tanítókért emelt poharat. Éltették pohárköszöntésekben ezeken kívül Szontagh Pált, a megyei tanfelügyelőt, Terray Béla egyleti főjegyzőt, Lenkey János volt egyleti főjegyzőt, Grand Miklós méhészeti vándortanítót, Kossuth Lajos nagy hazánk fiát, Szontagh Andor rendező bizottsági elnököt, Nagy Lajos csetneki tanítót, az ágost. evang. egyház főesperesét, a rendező bizottságot és Csetnek város hazafias érzületű közönségét.

D. u. 3 óraker az ágost. evang. templomban gyűlt össze ismét a tanítósg, hogy meghallgassa Csetnek város történetének előadását.

Öt óraker Szontagh Andor ur méhesébe vonult a tömeg, hol Grand Miklós ur folytatta reggel megkezdett méhészeti előadását. Este 8 óraker pedig az egyesület által rendezett koncert következő programmal vette kezdetét: „Rákóczy Ferenc fogsága” nyitány, négykézre zongorán előadták Nagy Albert és Terray Béla. „Figyeljetek” magándal, éneklé Bence Samu, zongorán kíséré Bogár Lajos szerző. „Szavaltat” Kulik Mártontól. „Férfi négyes” előadta a dobsinai tantestület. „Sztraezenavölgyi emlék” zongorán játszotta Nagy Albert szerző. „Magán dal” éneklé Terray Béla, zongorán kíséré Nagy Albert. „Szavaltat” előadta Gööz Ferenc. Berekesztésül „Férfi négyes” a dobsinai testület által előadva.

A hangverseny kitünően sikerült.

Ezt táncmulatság követte, melyen az ifjuság kedélyesen mulatott s vígan tölté az együttölt kedves óráit, kivilagos virradtig.

Második nap vagyis aug. hó 25-én 8 óraker megnyitattván a közgyűlés, mindjárt első sorban a kiküldött bizottságok jelentései olvastattak fel s vétettek tudomásul. Azután az ismétli iskolások tan- és óraterve adott hosszas vitára alkalmat. A benyújtott tervezet túltömtt ugyan, de hogy az idő megnyerve legyen, s mert ennek minimuma a körök által szinte elfog készítettüni — ellön fogadva azon határozattal, hogy mind a két rendbeli munkalat az 1883-ik évben tartandó II-ik országos képviselői tanítógyűlés előkészítő bizottságához lesz betérjesztendő.

Lovassy Sándor „A növénytan tanításának módszere a népiskolában” ezimü beadott dolgozatokat tételekbe foglalva olvasá fel, mely tételek elfogadtattak.

A folyó ügyek közül első vétetett fel, a pálya és kidolgozási tételek megállapítása.

Pályatételül megmaradt a régi, mennyiben a beadott ily ezimü mű nem lett nyertes.

Paedagogiai tételül: Az egészség ápolása és fentartása a népiskolában? Methodicai tételül: A gazdaságtan módszere és tanagyaga a népiskolában? Vitatételül pedig: Miképen lehet a tanító helyzetén segíteni? — tüzetek ki.

Jelentetett, hogy az Eötvös alaplóból megyénkbeli Witt hen Aurél rozsnyói tanító orvos növendék fia és Bahéry József pohorellai tanító leánya 100—100 frtnyi segélyben részesítettek. Azt hisszük, örvendetes tudomásul szolgálend ez esemény azon tanítókra nézve, kik még az Eötvös alapnak máig sem tagjai.

A nyitramegyei tantestület átirata, a kisdédnövelés kötelezővé tétele tárgyában szerkesztett felirat pártolása érdekében — köztetszéssel lett elfogadva. A portómentesség iránti betérjesztendő kérvény kinyomatása, és a hazi tan. egyletekhez — csatlakozás céljából — leendő átküldése elrendeltetett. A betérjesztett költségvetés csekély módosítással megszavaztatott. Jövő évi közgyűlés helyéül Tiszolcz városa ezeloztatik, azonban e tekintetben a további intézkedés megtétele az elnökségre bízott.

Több rendbeli indítvány tétellett s fogadtatott el, melyek említést érdemelnek: Fülep Benjámín és Spongel Mihály azon indítványa, melyben egyik Lukács Vendel fővárosi tanítót, másik pedig Ritt József paedagogiai szemle szerkesztőjét, s Péterfy Sándort az „Eötvösalap” megteremtőjét, a tiszteletbeli tagok sorába leendő felvételre ajánlja. — elfogadtatott. Továbbá említést érdemel Fülep Benjámínak azon másik indítványa, melyszerint javasolja, hogy a jövő évi közgyűlés 1883. junius havában tartassék azért, mivel a II-ik országos képviselői tanító gyűlésre küldendő képviselőit az egyesület csak ez esetben választhatja meg a törvényszabta két hónapon belül, vagy ha ez lehetséges nem volna, indítványozza a képviselő választás megejtését még e közgyűlés alkalmával érvényesíteni. — Az indítvány oly szellemben fogadtatott el, — hogy a mennyiben a jövő 1883. évi közgyűlés megtartása junius hóban lehetetlen, a vizsgák közelléte miatt, julius hóban meg — a képviselő választás szabályi elkéslet dolog lenne; továbbá mert a gömörmegyei ált. tanító egyesület a II-ik országos képviselői tanító gyűlésen magát okvetlen képviseltetni kívánja, e célból a képviselő választás megejtését még a jelen közgyűlésen érvényesítendőnek mondotta ki. A képviselő vá-

lasztás azonnal folyamatba tétellett s kitünt, hogy a beadott 103 titkos szavazat közül legtöbb szavazatot nyertek Fülep Benjámín és Lenkey János egyleti tagok, minek folytán nevezettek a gömörmegyei általános tanító egyesület törvényesen elválasztott képviselőiről határozatilag kijelentettek.

Pótképviselők Klein Sámuel és Rőczey István egyleti tagok lettek.

Névjegyzék olvasása után a gyűlést zárbeszédrel rekesztett be.

xy.

Közgazdaság.

„Segíts magadon, az Isten is úgy segít!”

Ha igaz azon állítás, hogy az iskolának a lelke a tanító, úgy az is áll, hogy a jó tanítóba a lelket, vagy jobban mondva, a lelkesedést a jó anyagi helyzet adja meg. Kevés eset az, hogy szegénységgel, anyagi gondokkal küszködni kénytelen tanítónak tanítási eredménye csak a középszerűséget is megütötte volna.

Hiába! Minden életpálya először is kenyérkereset, csak az után hivatás.

„Nincsen kire tekintünk!” hogy fényes, — vagy legalább általános anyagi jólétbe helyezzen bennünket, tanítókat.

„Segíts magadon, az Isten is megsegít!”

Oly holt tőke fekszik előttünk, oly kincsés bánya, melyből persze csekély, alig számbavehető fáradsággal kiki anynyi kincset meríthet, mennyire önszorgalma képesíti.

Elmondom, hol van elásva e kincs. Végy egy köpü méhet tisztelt collegám, ennek ára, — mindent a legsötétebb szímben mutatok fel, — hat forint, tavaszszal fogod megvásárolni, feltételezem.

Mostoha időjárással foly le a tavasz, úgy nyár derekán mégis csak ver egy rajt, a hat forintos tőke. Te most azt fogod cselekedni, hogy a további késői rajt beszüntesd, de meg, hogy rajod egyenlő sulyu, népességű legyen, az anya kassal: rajodat a törzs helyére állítod, ez által gazdag két törzsed lesz. Virággal pedig Isten úgy beszórta szép magyar hazánkat, hogy a költő szerint: Isten kalapja mellé bokretának is beillenek. Öszre kelve két mézzel feűnkig megrakott méhkasod leend, értéke tizenkét forint, tehát pénzted 100%-tet jövedelmezted.

Hol van ily jövedelmi ág, kivált oly kevés fáradság mellett? A többi teendőkre utasítást találsz az „Országos Méhész-egylet,” vagy „Dél magy. orsz. méhészegylet” igen practicus czikkeket tartalmazó havi fizetekben.

Az alap megvan, folytasd tovább édes collegám! De 100% még kevés jövedelem, mert minden köpüből, a nélkül, hogy a törzset vaiaha kiölnék legkevesebb 50 font mézet mint hasznót évente ki kell vennünk. — Ha már idáig vagyunk azt is elmondom, hogy és miként? Méhet tartani vagy okszerűleg méhészkedni két különböző dolog. Ama megnyugszik, illetve megelégszik a természet adta, ősi szokáson nyugvó bizonytalan évi jövedelemmel, emez hatványozva kiaknázza a mezelő edényt, elhárítja a szükségét melésében míg a legmostohább időjárás mellett is. — A kettő között tehát óriási különbség van!

Dzierzonnak hívják azon ferfit, ki ez okszerű jövedelmező méhészetet föltaálta. Berlepszchnek, ki az előbbi találmányát tökéletesítette, Grand Miklós az, ki hazánkban a két német tudós találmányát meghonosította nemesak, hanem azt még tökéletesebbé tevé, honi viszonyokhoz alkalmazta.

Ehhez a Grand Miklóshoz (most orsz. méhészeti vándortanító) volt nekünk közelebb aug. 23-án Csetneken tartott tanítói gyűlésünkön szerencsénk, melyre őt tanfelügyelőnk kérelmére a magas miniszterium leküldötte gyakorlati előadás tartása céljából.

Elmondta, hogy félt ő kezdetben a méhektől, mely nehezen tudta reá adni fejét, míg a méhészethez fogott; hogy kapta püspökétől az első pár köpü méhet, miként szaporodott fel több százra kasainak száma; a méhek utáni jövedelemből mily szép ingatlan birtokot, házat, szőlőt szerzett; hogy lett egy évben méhei után 1400 frt tiszta jövedelme, neki a néptanítónak, ki már 25 év óta viseli a néptanító nevezetet; önmaga alkotott családja fenntartására biztos jövedelmi forrást. Pedig e mellett mint tanító sem hanyagolta el hivatalát, ezek közt a bánási ismeretes kitünő tanítók közt is kitünő tudott lenni, mind e napig. Bemutatta az általa módosított s nevérol nevezett méhkas is.

Végtelen volt tehát örömem, midőn a mestert színről színre láthatam, én a kezdő méhész, és lesbettem el a szót ajkairól, mely nekem, ki szenvedélylyel foglalkozom a méhészettel édes mézként hangzottak, itt-ott megvilágosítva előadásával előttem azt, mi még homályos volt. Igyekeztem is kiaknázni az élő könyvet, az élő praxist, nem távozva oldala mellől, csak a megye határán.

Örömmel halgatta őt mindenki, s midőn érdekes, tanulmányos vonzó és munkára serkentő előadását bevégezte, vagy midőn Szontagh Pál ur méhesében a gyakorlati méhészkedést is megmutatta, szívből fakadó hosszas éljenzéssel fejeztük ki köszönő elismerésünket azon férfunak, a ki eljött megnyitni előttünk a jólétnek egyik forrását. Mi felbuzdulva lelkesítő előadásán ígéretet tettünk, hogy a kimutatott ösvényen fogunk haladni, hogy a gyengébbeket, a kezdőket segíteni, tanácsesal gyámolítani fogjuk; s hogy ezt annál sikeresebben tehessük válltve tömöríteni fogunk: egyletté alakulunk. Az ige azonnal testté lőn. Tek. Sárkány N. ügyvéd ur Csetneken választatott az új „gömörmegyei méhész-egylet” elnökéül, alulírott pedig titkárraul. S én hiszem, hogy tanító társaim közül alig van egy, kettő, kinek pár köpü méhe nem volna; arról is megvagyok győződve, hogy nagy részök elismeri az okszerű méhészkedésnek előnyös és anyagilag oly hasznos voltát, de nem foglalkoztak eddig vele, nem pedig mert legtöbbször csekély fenakadason is hajótörést szenved a legszentebb ügy is. Bizton következtetem tehát, hogy örömmel fogja ki-ki megragadni az alkalmat a tanulásra, anyagi helyzetének javítására, anynyival is inkább, mivel itt egyesületünkben anyagi befektetés nem leendő, hanem igen is szellemi tápot mindnyájén húzhatunk.

Vajha ne pusztába hangzanék el szavam!

A folyó szeptember hóban az egyes tanítói járáskörök általában megtartják gyűléseiket, kérem azért egy a körelnököket, mint az egyes tagokat, hogy e körgyűlést felhasználva, egymással eszmét cserélve, jelentkezzenek tagokul nálam; különösen pedig azok, kiknek már méhészetök van, hogy így aztán tényleg megalakulva megkezdhessük anyagi jólétünket elősegíteni ezelő működésünket. Tavaszra kelve midőn Grand Miklós vándor tanító ur bennünket újra meg-

látogat, már elhíntett magvainak szépen növekedő eseményét legyen alkalma nyesegetni, idomítani.

„Segíts magadon tehát, az Isten is úgy segít!”

A „hogya” és „mikéntre” pedig megboacsásnak édes collegák, csak jövőre fogok megfelelni.*) addig is két krajczáros levelező laposkán sziveskedjenek bejelenteni nálam neveiket azok, kik a „mehész egyetbe” felvételnél óhajtnak magukat.

Nem az lesz a mi ezélünk, hogy nagy hangzású frázisokban gyönyörködtesük egymást, hanem inkább, hogy munkás méheink példájára, önmagunk anyagi gyarapítása mellett másokat is az anyagi jólétnek megszerzésére segítünk.

Nem fogunk hiányozni a jöszívű s az ügyért lelkesülő mecénások sem, így már is van egy felajánlott „Grand”-féle köpü, egyik legpasszionátusabb méhész tek. Szontagh Pál ur részéről, — ha jól tudom, — mely köpüt az egylet valamely tagja részére, (bizonytal sorshuzás után) már is felajánlott; sőt késznek nyilatkozott, ha tömegesen összeállunk: a köpünek a legolcsóbb ároni előállítására.

Ez ügyre még rátérünk annak idején.

En pedig felajánlom magamat bárkinek az okszerű méhtenyésztésben csekély tapasztalatomnak közlésére; valamint szives utasítást adok méhészletben a gyakorlati téren is minden időben; szives meghívásra kész vagyok bárhová szolgáltatnom felajánlani.

Legyen „ki-ki saját szerencsésének kovácsa”!

Egyebekről jövő cikkemben fogok szólni.

Simoniban. (u. p. Feled.)

Csizi Miklós tanító,

mint a gömörme. méhész-egylet titkára

Értesítés.

A gömörmezei művészeti és régészeti kiállítás — a tömeges látogatottság miatt — a folyó hó 15-éig nyitva marad. — Belépti díj a folyó hó 11-étől 15-éig 20 kr., 15-én a bezáráskor 30 kr. Mindazok kik a kiállítás megtekintésére Rimaszombatba utaznak az államvasutakon 33% árleengedménybe részesülnek. Vasuti igazolási jegyeket kívánatra dr. Löcherer Tamás kiállítási titkár bérmentetlenül a folyó hó 15-ig ad ki.

Rimaszombat, 1882. szeptember hó 8.

A gömörmezei művészeti és régészeti kiállítás végrehajtó-bizottsága.

Hírek és vegyesek.

A régészeti és művészeti kiállítást oly tömegesen látogatták a lefolyt héten, hogy a rendezőség jónak látta a kiállítás idejét meghosszabbítani. A vendégek közt ott láttuk Pulszky Ferenczet a magyarországi könyvtárak és múzeumok főfelügyelőjét, ki f. hó 5—6-án időzött városunkban s nemcsak a kiállítást látogatta meg, de a rimaszombati egyesült prot. gymnasium múzeumát és könyvtárát is megtekintette. Az elsőben Fabry János múzeumőr s a kiállítás egyik tevékeny rendezője, az utóbbiban pedig Bodor István könyvtárnok kalauzolta, bemutatván a kethe-liségben őrzött műkinesek jelesbjeit. Ott volt szabadság harezunk legkiválóbb alakának Damjanics Jánosnak fenkölt lelki és magasatos szellemű özvegye is. A látogatóktól bejött összeg már 8-án felülmulta a kiadást, így remélhető, hogy a kütüzött ezélra szép összeg fog begyűlni.

Király-íóvészet. A rimaszombati lövészegylet f. hó 7—8-ik napjain tartotta szokásos király-íóvészetét. 7-én reggel 8 órakor vonultak a lövészegylet tagjai mintegy 25-en a lövölde helyiségébe, hol a közkedveltségű fölvész-

mester, Marton Rudolf meleg szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt s kezdetét vette a nemes verseny, melyben a jelenlevő tagok egytől-egyig résztvettek. Délelőtt folyton érkeztek a vidéki tagok és sorakoztak a versenyzők közé. A verseny d. u. 6 óráig tartatott s csak a „Zöldfa” vendéglő termében rendezett társas ebéd szakította félbe. — 8-án még többen szálltak sikra s még többen vettek részt az ismételt társas ebédben. Este 7 órakor hirdette ki Marton Rudolf elnök a verseny eredményét, mely szerint lövész-király lett Hámos Aladár 43 körégyesre, 2-ik díjat nyerte Kern Adolf 40. 3-ik Guha Viktor 35. 4-ik Pongrácz Pál 33. 5-ik Brodszky Gyula 33. 6-ik Danes Gyula 29. 7-ik Hevessy Józset 28. 8-ik dr. Szabó Samu 27. 9-ik id. Badinyi Gyula 26 körégyesre. Mely lövésre nyertek Konyha Géza 10-es, Tibély Zsigmond, Szentmiklóssy Sándor és Hámos Zoltán. — A nyertesek nevét hangosan megéljenzte a jelenlevő számos tagból álló közönség, s azon reményben vonult a társas vaoorára, hogy még ez őszön, ha nem is ily fényes, de ép ily kedélyes „libalövészetet” rendez számára testületünk választmánya. A vaoorán mintegy 60-an vettek részt s az izletes étket lelkesültségtől áthatott toasztok fűszerezték.

Nyári multság. A „rimaszombati iparos-ifjúsági önképző-és segélyező-egylet” ma, ha ugyan az idő engedi nyári multságot rendez a „Széchenyi kert”-ben saját alapítókéjének gyarapítására. Belépti díj 20 kr. Kellemetlen idő esetén a multság a következő vasárnapra halasztatik. Ez ifjú testületet, melynek célja oly szép és oly magasatos, hogy hosszas magyarázatba boesátkoznunk felesleges, ajánljuk a n. é. közönség részvételére és pártfogására.

A gömörmezei múzeumegylet f. hó 4-én tartotta alakuló gyűlését br. Nyáry Jenő elnökle alatt. Az érdeklődők egész hosszú sora lepte el a megyeház nagy termének ülőpadjait, s az ezen alkalomra felkért elnök, minthogy Szontagh Bertalan alispán súlyosan megbetegedett, a gyűlést megnyitván: Fabry János olvasta fel az általa kidolgozott s a rendező bizottság által megvitatott alapszabálytervezetet, melyben esetelven van az egyesület célja, elfogadtatott, s a további teendőknél vezetésére a kiállítás rendező bizottsága kéretett fel. D. u. díszes koecison vonult ki a közönség egy része. — köztük nők is, — a f.-pokorágyi öskori temető ásatásához. A falu alatt az ág. ev. lelkész Hívössy, a jegyző s a falu előjárósága várta a kirándulókat s ezeknek kalauzálása mellett vonultunk az ásatás színhelyéhez. Az ásatást siker koronázta, a mennyeiben 10 db sirt ástak fel, melyekben két agyag tal között égetett hullamaradékok hamut és esontokat találtak. Kár, hogy az ekevas, a mennyeiben ezen kezdetleges urnák csaknem a föld felszínén vannak, a hamvedreket szántás alkalmával összetörte.

Katonaság vonul át városunkba f. hó 15—23-ik napjain. — Ugyanis ekkor utazik át a 9-ik sz. br. Pieré nevét viselő dragonyos ezred, melyben 954 legény, 18 fő és 5 törzstiszt van. Az ezred lovainak száma 952. Az átvonulás alkalmával két izben tartanak pihenőt városunkban, u. m. 17-én és 22-én.

Losonczon a nyáron rendezett magyar nyelvi póttanfolyamon 198 felvidéki tanító vett részt. Ezek közül 78. r. kath. 23 ág. ev. 7 izraelita vallású. Arvából 27. Gömörből 10, Honból 2, Liptóbol 7, Nógrádból 12, Nyitrából 2, Trenesénből 31, Turóczból 5 s Zólyomból 12. A tanfolyamot 103 hallgató végig, kik közül többen jeles a többiek pedig mindnyájan kielégítőleg vizsgáltak.

Tűz. Jánosiban a mult esütörtökön egy sertésölban több gyermek játszott s egyikök gyufára téven szert megpróbáltak azt meggyújtani. A gyuta csakugyan fel is lobbant, de lángra gyuladt a sertésöl is. A gyermekek szerencsére szétfutottak s a vést a korán érkezett emberek idejében elnyomták.

Kolera. A „Philippi szigeteken” a keleti dögvész óriási mérvben szedi áldozatait. A mult hétön Manilla szigetén 253 benszülött s 4 európai, a 18 faluban pedig, a mennyire a kolera hatásköre terjed 368 ember, ezek között az egyesült államok consula lett a járvány áldozatává. E

borzasztó pusztítás, — a minöre még eddig nem volt eset, — óvó intézkedések megtételére hivta fel az olasz kormány figyelmét s legközelebbi rendeletet fog kibocsátani, melynek értelmében a keletről jövő utasok a törvényes vesztégar alá vetendők.

Egyiptomban Arabi még folyvást nyugtalanítja az angol csapatokat, melyeket az élelemszer csekély volta s a közlekedési eszközök elégtelensége miatt döntő útközetre vezetni nem lehet. A harezteri tudósítók különben is igen erősnek mondják Arabi táborát, kinek serege 46000 gyalogból, 1802 lovasból 143 ágyuból és 30500 beduinból áll.

Rövid hírek: **Drezdában** antisemita gyűlés van, hova Istóczy, Ónody országgyűlési képviselők s több előkelő birtokos utazott el. **Hongsten** mellett e hó 3-án a személyvonat kisiklott a sinekről, 10 koesi összetört temédeken részint szétzuzattak, részint megsebesültek. **Balatonfüreden** a legszebb időjárás mellett még folyvást tart a fürdő évad.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.

6506/882. — A legközelebb megtartandó megyei bizottsági közgyűlés határnapja a főispán ur ő méltóságával egyet érve folyó év szeptember hó 19-ének reggeli 9 órájára Pelsőz városába tűzétvén ki, a tisztelt közönségnek azzal hozatik tudomására, hogy a közgyűlés főbb tárgyait, az 1883-ik évi házi pénztári költségvetés megállapítása, a székhely kérdésében leérkezett belügyminiszteri rendelet feletti tanácskozás, és a nagyörözei járásban megürült járás orvosi hivatalnak választás után leendő betöltése képezendik. Rimaszombat, 1882. augusztus hó 30-án.

Szontagh. alispán.

Pályázati hirdetmény.

6506/882. — A nagyörözei járásban megürült járás orvosi hivatal a folyó év szeptember hó 19-én megtartandó közgyűlésen fogván választásútján véglegesen betöltetni, mindazok, kik ezen tisztállomást elnyerni kívánják felhivatnak, hogy evégből a közgyűlés határnapjáig személyesen vagy folyamodványilag főispán ur ő méltóságánál vagy az alispáni hivatalnál jelentkezzenek. — Rimaszombat, 1882. augusztus hó 30-án.

Szontagh alispán.

Felelős szerkesztő s laptulajdonos: **Pető Porubszki Pál.**

Nyílt tér.*)

A gazdasági-egylet kiállításáról felmaradt üvegtartályok eladatnak Azon urak, kik a kiállításban részt vettek, a termények számára szolgált tartályokra mindenk előtt igényt tarthatnak. Az eladás hétfőn, folyó hó 11-én a kiállítási teremben lesz.

A zabari határban 312. catastrális hold — szántóföld, rét, erdő, s legelőből álló tagosított birtok örök áron eladandó, bővebb felvilágosítást nyújt

Institőrisz Endre,
ügyvéd Rszombatban.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Magán-hirdetések.

„A rimaszombati női munka-iskola tanterve.”

A nőnevelés az újabb korban új lendületet nyert. A létért való küzdelem, mely eddig kizárólagosan a férfiak hatáskörébe volt utalva, a munkamegosztás elvét teremté meg, s mint egy kimutatta az utat, melyen ezután a nőnek, mint háziasszonynak, család-gondozónak, s nem ritkán fentartónak haladnia kell. — Mert nem elég manapság a kor igényeivel szemben kizárólagosan a férjnek, mint keresőnek, jövedelmére támaszkodni; de kívánatos, szükséges, sőt elengedhetlen kellék az, hogy a nő, midőn a legszentebb családi szövetségre lép, képes legyen nemcsak a nélkülözhetlen apróbb házi cikkek készítésére, hanem még — ha a sors esapása reá nehezül — árván maradt gyermekeinek eltartására is önjerejéből, minden megaláztatás nélkül.

Igy fogva fel a nőnek hivatását, nélkülözhetlen kellék, hogykorán képeztesse nek a női munkákban.

Ily képző intézetek az u. n. női munka-iskolák.

Midőn e nemes város falai között egy ily iskola megnyitását elhatároztam, keesegtetett a remény, hogy a t. szülék, gyámok s ezeknek helyettesei a fentebbieket megértvén és átérzevén, tömeges támogatásban részesítenének.

Nem használok hangzatos szavakat; nem teszek nagy ígéreket, melyeket keesegtető gyanánt a jelen időben oly sokan boesátanak világgá a közönség megnyerése végett: hanem egyszerűen felhívom a t. közönség figyelmét azon munkákra, melyeket már a felsőbb tanhatóságunk bejelentett s általam e hó 11-én megnyitandó női munka-iskolában elsajátíthatnak a növendékek:

1. Kézi kötés, horgolás és quipen-horgolás; bélyegzés, holbin-munka, reczés, pointlaice, forgácsmunka.

2. Fűszer-, haj-, fűzerna-munkák; mindenféle himzés zsenifia, gyöngy és selyemmel; reczés és fület-quipare, tulangle-kivarrás, suprikálás, zefirből vágott munka, összes pipere-munkák montiro zása stb.

3. Különléle szalmafonás; vászon-, viasz-, papir-, bőr-, zefir- és posztóvirág csinálás; taplómunka, zefirből keret-munka, fehér- nemüvarrás kézzel és gépen, tamborirozás, kesztyű és kötő gépmunkák, szabászatés felső ruha-varrás.

Tisztelettel tudatom továbbá, hogy lakásom a temető-uteza 20. szám alatti Dienes-féle házban van, hol a beiratások végett naponként lehet jelentkezni.

Magamat a mélyen tisztelt szülék és gyámok pártfogására ajánlvá, maradtam teljes tisztelettel — Rimaszombat, 1862. szeptember 6.

1—2

Biró Margit, okl. kézimunka-tanítónő.

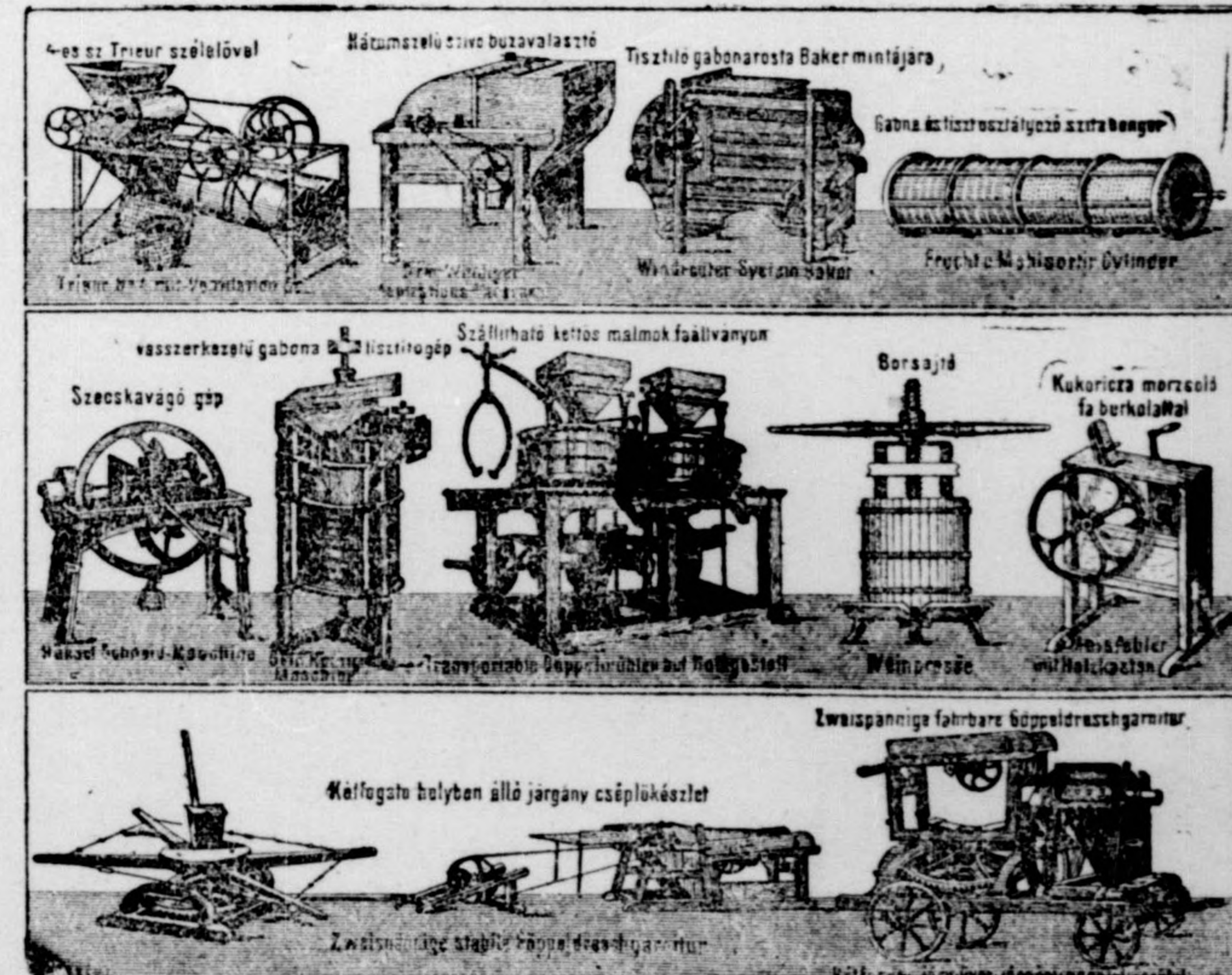
GUTJAHR és MÜLLER

(ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER.)

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár
Budapesten: a Margithid közelében.

Ajánlják szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, mint: **Trieurök gazdaság számára:** Járgány-cseplőgépek. Szelelő-rosták. Kukorica-morzsolók.

Szeeskaavágók és Borsajtók. **Különlégek száma:** Dupla malmok. Malom trieur-hengerek. Gabona-osztályozó hengerek. Kopatógépek. Daraválasztógépek. Tarárok (Detacherök.) **Malom-alkatrészek:** u. m. Transmissiók. Szijkeretek. **Rostalemezek:** Cseplőgéprosták. Liszthengerszíták. Kopató-lemezek. Ráspoly-lemezek stb.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.
Gyári raktár és képviselőség: Rimaszombatban **SZOJKA JÁNOS** urnál.